

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 31 marca 2023 r.

Pozycja 73

POSTANOWIENIE

z dnia 9 marca 2021 r.

Sygn. akt Ts 185/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca
Bartłomiej Sochański,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej K.P.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej z 9 grudnia 2019 r. (data nadania) małoletni K.P.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez umocowanego przez przedstawicieli ustawowych skarżącego pełnomocnika z wyboru, wystąpił o zbadanie zgodności art. 117³ i art. 118 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) z: art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 79 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 190 ust. 5, art. 79 ust. 1, art. 79 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Postanowieniem z 14 lipca 2020 r. Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

W rozpoznawanej sprawie ostatecznym orzeczeniem, z którego wydaniem skarżący wiązał naruszenie wolności i praw konstytucyjnych, było postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 6 listopada 2019 r., sygn. Ts 8/18 (OTK ZU B/2020, poz. 45; dalej: postanowienie z 6 listopada 2019 r.). Nie uwzględniono w nim zażalenia na postanowienie Trybunału z 2 października 2019 r., sygn. Ts 8/18 (OTK ZU B/2020, poz. 44) o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Postanowienia te zostały wydane na etapie wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że postanowienie z 6 listopada 2019 r. nakazywało ustalić, czy przedmiotowa skarga konstytucyjna spełniała

wymagania formalne, w tym konstytucyjne warunki dopuszczalności jej wniesienia, o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Przepis ten, jak podkreślił Trybunał, wskazuje podwójną kwalifikację skargi konstytucyjnej. Składa się na nią nie tylko przesłanka naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego, ale także przesłanka uzyskania ostatecznego rozstrzygnięcia o wolnościach lub prawach skarżącego określonych w Konstytucji. Art. 79 ust. 1 Konstytucji, jako jeden z istotnych elementów skargi konstytucyjnej, wskazuje jej subsydiarny charakter, pozwalający na wniesienie skargi dopiero w sytuacji, gdy skarżący nie dysponuje już w swojej sprawie żadną proceduralną możliwością uruchomienia dalszego postępowania przed sądem bądź organem administracji publicznej. Przesłankę ostateczności orzeczeń konkretyzuje art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, przewidując warunek „wyczerpania drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana”. Skarga przysługuje więc po wyczerpaniu wszystkich środków prawnych przewidzianych w procedurze sądowej lub administracyjnej.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że wniesienie skargi konstytucyjnej musi poprzedzać – zastosowany przez sąd lub organ administracji publicznej – akt indywidualno- konkretny kończący postępowanie, na podstawie którego dochodzi do rozstrzygnięcia spraw (sporów) cywilnych lub karnych podmiotów indywidualnych, jak również spraw administracyjnych. Akt o takim charakterze nie wiąże się z postępowaniem toczącym się przed Trybunałem Konstytucyjnym, wszczętym na skutek skargi konstytucyjnej. Jej istotą jest bowiem kontrola konstytucyjności tych aktów normatywnych, które stanowiły podstawę orzeczenia przez sąd lub organ administracji publicznej o prawach i wolnościach skarżącego, a nie aktów normatywnych określających postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym. W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny uznał, że postanowienie z 6 listopada 2019 r. o nieuwzględnieniu zażalenia nie miało – w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji – charakteru ostatecznego orzeczenia, rozstrzygającego o konstytucyjnych wolnościach lub prawach skarżącego, otwierającego drogę do wniesienia skargi konstytucyjnej. Nie mogło zatem stanowić podstawy skargi konstytucyjnej, co przesądziło o jej niedopuszczalności.

Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że rozpatrywana skarga konstytucyjna nie spełniała podstawowego warunku wskazanego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Zakwestionowane przez skarżącego przepisy ustawy – Kodeks postępowania cywilnego nie stanowiły podstawy normatywnej postanowienia z 6 listopada 2019 r., albowiem zostało ono wydane w oparciu o art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 2 pkt 1 u.o.t.p.TK. Zasadność stanowiska, jak zauważył Trybunał, o powołaniu przez skarżącego nieprawidłowych przepisów, na podstawie których orzeczono ostatecznie o jego wolnościach lub prawach określonych w Konstytucji, znalazła potwierdzenie w uzasadnieniu postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 25 stycznia 2005 r. wydanego w sprawie o sygn. Ts 109/04 (OTK ZU nr 1/B/2005, poz. 38). Stwierdzono w nim, że w przypadku naruszenia prawa do skargi konstytucyjnej w wyniku postanowienia wydanego przez Trybunał, przedmiotem badania zgodności z Konstytucją, w trybie skargi konstytucyjnej, byłyby przepisy regulujące postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym, w tym zasady wnoszenia i rozpatrzenia skargi konstytucyjnej.

3. Pismem z 27 lipca 2020 r. (data nadania) skarżący wniósł zażalenie na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2020 r., wnosząc o jego uchylenie oraz nadanie skardze dalszego biegu.

Na wstępie zażalenia skarżący przywołał fragment wymienionego wyżej postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 25 stycznia 2005 r. o sygn. Ts 109/04, w którym stwierdzono, że „za «ostateczne rozstrzygnięcie» w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji można także uznać orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wydane w ramach wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej. (...) Powstaje jedynie pytanie, czy można uznać Trybunały, w tym Trybunał Konstytucyjny, za «sąd» w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji”. W ocenie skarżącego

z wymienionego stanowiska Trybunału wynika możliwość wniesienia skargi konstytucyjnej po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny.

Skarżący stwierdził, że „nietrafnym jest zarzut, iż niedopuszczalnym jest badanie przepisów ustawy zwykłej normujących postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym. O ile konieczność taka zachodzi to procedując Trybunał Konstytucyjny dokonuje czynności procesowych z pominięciem zaskarżonych przepisów”. Zdaniem skarżącego w sprawie przypadek taki nie miał miejsca, gdyż przedmiotem kontroli nie były przepisy normujące postępowanie przed Trybunałem, tylko „przepisy normujące tryb postępowania pełnomocnika z urzędu, którego zadaniem jest profesjonalne sporządzenie skargi konstytucyjnej w imieniu strony”, tj. przepisy, na podstawie których ustanowiony pełnomocnik z urzędu sporządził opinię o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej. W uzasadnieniu zażalenia skarżący zarzucił niezgodność art. 118 § 5 i § 6 k.p.c. z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 79 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 190 ust. 5, art. 79 ust. 1, art. 79 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji, podając kolejno argumenty uzasadniające niezgodność zakwestionowanego przepisu ze wskazanymi wzorcami konstytucyjnymi.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393, dalej: u.o.t.p. TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p. TK).

Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał Konstytucyjny bada w szczególności, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu. Oznacza to, że analizowane są przede wszystkim zarzuty zażalenia, które mogą podważyć trafność ustaleń przyjętych za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że postanowienie o odmowie nadania rozpatrywanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu jest prawidłowe, a stanowisko skarżącego wyrażone w zażaleniu nie zasługuje na uwzględnienie.

3. Zasadniczą przesłanką wydania przez Trybunał Konstytucyjny postanowienia z 14 lipca 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej było stwierdzenie, że postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 6 listopada 2019 r., sygn. Ts 8/18 (OTK ZU B/2020, poz. 45) o nieuwzględnieniu zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej nie ma – w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji – charakteru ostatecznego orzeczenia, rozstrzygającego o konstytucyjnych wolnościach lub prawach skarżącego, otwierającego drogę do wniesienia skargi konstytucyjnej. Trybunał Konstytucyjny, wskazując na subsydiarny charakter skargi konstytucyjnej, podkreślił, że jej wniesienie musi poprzedzać – zastosowany przez sąd lub organ administracji publicznej – akt indywidualno-konkretny kończący postępowanie, na podstawie którego dochodzi do rozstrzygnięcia spraw (sporów) cywilnych lub karnych podmiotów indywidualnych, jak również spraw administracyjnych. Akt o takim charakterze nie wiąże się z postępowaniem toczącym się przed Trybunałem Konstytucyjnym, wszczętym na skutek skargi konstytucyjnej.

Jak wskazano na wstępie, podniesione w zażaleniu zarzuty i argumenty powinny wskazywać na nieprawidłowości, które – zdaniem skarżącego – występują w zaskarżonym orzeczeniu. Mają dotyczyć tego, co zostało zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego

postanowienia, gdyż ich zadaniem jest podważenie stanowiska, które Trybunał zajął w kwestionowanym rozstrzygnięciu.

Orzekający w obecnym składzie Trybunał stwierdza, że rozpatrywane zażalenie nie spełnia powyższego warunku. Nie wnosi do rozpoznawanej sprawy żadnych nowych merytorycznych argumentów i treści. Skarżący swoją wypowiedź ograniczył do przywołania fragmentu uzasadnienia postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 25 stycznia 2005 r., sygn. Ts 109/04 (OTK ZU nr 1/B/2005, poz. 38), które wcześniej, o tożsamej treści, zostało podane w skardze konstytucyjnej. Nastąpiło powtórzenie stanowiska wyrażonego w skardze konstytucyjnej, które nie dostarcza argumentów podważających przesłanki odmowy nadania jej dalszego biegu, wskazane w zaskarżonym postanowieniu.

Jednocześnie w uzasadnieniu zażalenia skarżący stwierdził, że „nietrafnym jest zarzut, iż niedopuszczalnym jest badanie przepisów ustawy zwykłej normujących postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym”. Należy podkreślić, że zagadnienie to nie było przedmiotem rozważań w zaskarżonym postanowieniu z 14 lipca 2020 r. Trybunał Konstytucyjny wyjaśnił w nim natomiast, że „w przypadku naruszenia prawa do skargi konstytucyjnej w wyniku postanowienia wydanego przez Trybunał Konstytucyjny, przedmiotem badania zgodności z Konstytucją, w trybie skargi konstytucyjnej, byłyby przepisy regulujące postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym, w tym zasady wnoszenia i rozpatrzenia skargi konstytucyjnej”. Tłumaczenie to było niezbędne, ponieważ skarżący w skardze konstytucyjnej, w której jako ostateczne orzeczenie w sprawie wskazał postanowienie Trybunału Konstytucyjnego wydane w oparciu o art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 2 pkt 1 u.o.t.p.TK, zakwestionował przepisy, które miały zastosowanie na etapie przedłożenia przez pełnomocnika z urzędu opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej: art. 117³ i art. 118 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm., dalej: k.p.c.).

Jak wskazano wyżej, argumentacja podnoszona w zażaleniu powinna wskazywać na nieprawidłowości stwierdzeń oraz uchybienia, które – zdaniem skarżącego – zaszyły przy wydawaniu zaskarżonego postanowienia. Odnosząc wymieniony wymóg poprawności zażalenia do wymienionych w rozpatrywanym zażaleniu zarzutów dotyczących niezgodności art. 118 § 5 i § 6 k.p.c. (§ 6 wymienionego przepisu nie był zakwestionowany w skardze konstytucyjnej) z podanymi wzorcami kontroli konstytucyjności wraz z uzasadnieniem, należy stwierdzić, że nie spełniają one podanego warunku. Zażalenie nie jest odpowiednikiem skargi konstytucyjnej, w którym skarżący może ponownie kwestionować określony przepis, w stosunku do którego domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją, uzasadniając kolejny raz swoje stanowisko poprzez wskazanie, w jaki sposób wymieniony przepis naruszył jego konstytucyjną wolność lub prawo.

Reasumując, treść rozpoznawanego zażalenia nie stanowi polemiki z twierdzeniem Trybunału zawartym w zaskarżonym postanowieniu, lecz jest to ponowne uzasadnienie stanowiska w sprawie, będące powtórzeniem argumentacji przedstawionej w skardze konstytucyjnej. Oznacza to, że nie doszło do wymaganego, w świetle instytucji zażalenia, podważenia ustaleń przedstawionych w kwestionowanym orzeczeniu.

Biorąc powyższe pod uwagę Trybunał Konstytucyjny postanowił, jak w sentencji.